

Vleermuis

Rapportage soortgericht onderzoek

Paulus Potterstraat 1 -7 te Raams-
donksveer

Fame Groep B.V.

Projectleider
Pieter van Dam BSc

Kwaliteitscontrole
Pieter van Dam BSc

Rapportage
Richard Notenboom BSc

Paraaf

A handwritten signature in blue ink, appearing to be "PVD", written over a horizontal line.

Rapport
FAME2018-2-RAP1

In opdracht van
Fame groep B.V.

Contactpersoon Habitus
Pieter van Dam BSc
06-11750822

pieter@habitus.nl

Opleverdatum
14 september 2018

Overname, vereenvoudiging of openbaarmaking van dit rapport (inclusief foto's) is enkel toegestaan onder vermelding van de bron en na toestemming van de eigenaar (opdrachtgever).

Dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. Desondanks aanvaardt Habitus natuur & landschap geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of door toepassing van de adviezen.

Bezoek- en postadres: Tolnasingel 1 / 2411 PV / Bodegraven
Kvk-nummer: 61229628 / Btw-nummer: NL854262301B01

Rekeningnummer: NL14ABNA0494577894

www.habitus.nl

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	4
2.	METHODE	7
3.	RESULTATEN	8
4.	CONCLUSIE & AANBEVELINGEN	9

BRONVERMELDING

BIJLAGEN

1. INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt de aanleiding van het onderzoek beschreven. Vervolgens wordt het projectgebied beschreven en is het onderzoek afgekaderd.

1.1 Aanleiding

De opdrachtgever is voornemens diverse panden te slopen aan de Paulus Potterstraat 1-7 te Raamsdonksveer. Er is een ecologische quickscan uitgevoerd (Quickscan, FAME2018-1-RAP). Hieruit blijkt dat de gebouwen geschikt zijn voor vleermuizen. De specifieke verwachte en onderzochte soorten zijn weergegeven in hoofdstuk 2.

Beschadigen of vernietigen van gebiedsfuncties van beschermde soorten is verboden onder de Wet natuurbescherming. Daarom is soortgericht onderzoek uitgevoerd om aan te tonen of uit te sluiten dat deze gebiedsfuncties aanwezig zijn.

1.2 Projectgebied

Het projectgebied ligt aan de Paulus Potterstraat 1-7 te Raamsdonksveer. De begrenzing van het projectgebied is weergegeven in Figuur 1. In de huidige situatie bestaat het projectgebied grotendeels uit bebouwing en een kleine hoeveelheid bomen en struiken.

Figuur 1: projectgebied (Bron luchtfoto: PDOK, 2015).

1.3 Voorgenomen werkzaamheden

Alle panden in het projectgebied worden zo spoedig mogelijk gesloopt. De exacte planning is nog niet bekend.

1.4 Doel en centrale vraag

Dit soortgericht onderzoek wordt uitgevoerd om te kunnen bepalen of de voorgenomen werkzaamheden in strijd zijn met de Wet natuurbescherming, zodat de opdrachtgever inzicht verkrijgt in eventuele aanvullende maatregelen die noodzakelijk zijn. De centrale vraag luidt dan ook:

Is er bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden kans op overtreding van de Wet natuurbescherming voor de onderzochte soorten en functies?

De onderzochte soorten en functies zijn beschreven in hoofdstuk 2. Dit rapport geeft antwoord op bovenstaande vraag en biedt, indien nodig en mogelijk, maatregelen om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Is dit niet mogelijk, dan moet een ontheffing aangevraagd worden.

1.5 Reikwijdte

Dit soortgericht onderzoek heeft alleen betrekking op:

- de onderzochte soorten en functies, zoals beschreven in hoofdstuk 2;
- het projectgebied zoals beschreven in paragraaf 1.2;
- de onderzochte elementen binnen het projectgebied, zoals beschreven in hoofdstuk 2;
- de werkzaamheden zoals beschreven in paragraaf 1.3. Als de werkzaamheden op een andere manier of volgens een andere planning worden uitgevoerd, zijn de conclusies van dit onderzoek niet meer van toepassing en wordt geadviseerd een nieuwe toetsing uit te laten voeren om te bepalen of de werkzaamheden volgens de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd;
- de Wet natuurbescherming, niet op ander beleid of wetgeving.

De resultaten van het veldwerk zijn 3 jaar geldig. Dit soortgericht onderzoek kan voor de initiatiefnemer als bewijsstuk dienen dat natuuronderzoek is verricht.

1.6 Criteria

Het onderzoek en de onderhavige rapportage voldoen aan de interne proces- en kwaliteitseisen van Habitus natuur & landschap¹. Hierdoor is het onderzoek en de kwaliteit ervan controleerbaar voor derden.

1 De interne proces- en kwaliteitseisen betreffen het volgende:

- Het onderzoek wordt uitgevoerd volgens geldige onderzoeksprotocollen voor soortenonderzoek. In volgorde van prioritering zijn dit het Vleermuisprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus), kennisdocumenten 2017 (BIJ12), Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming 2017 (Netwerk Groene Bureaus) en de NDFF-protocollen. Indien het onderzoek niet wordt uitgevoerd volgens één van deze protocollen, dan is dit altijd vooraf afgestemd met het betreffende bevoegd gezag.
- Het onderzoek sluit aan op de te verwachten soorten en functies uit een voorgaand onderzoek (ecologische quickscan).
- Het veldonderzoek wordt uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de onderzochte soort(en). Een deskundige heeft aantoonbaar voldoende kennis en ervaring om relevante soorten te identificeren herkennen en relevant gedrag te beoordelen. Een deskundige voldoet aan de deskundigheidseisen van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.
- De projectleider heeft specifieke deskundigheid en meerdere jaren ervaring met soortgelijke onderzoeken. Dit wordt intern een dienstexpert genoemd.
- Iedere geleverde rapportage is door een andere deskundige (dan de schrijver) beoordeeld op inhoud en vorm op basis van vaste beoordelingscriteria. Geplaatste opmerkingen door de beoordelaar worden verwerkt of besproken tot de meningen eensluidend zijn.
- De rapportage vermeldt welke deskundigen het veldwerk hebben uitgevoerd, volgens welke methode en met welke middelen. Bij vleermuisonderzoek wordt gebruik gemaakt van batdetectors die beschikken over opname- en vertragingsmogelijkheden, zodat sonogrammen geanalyseerd kunnen worden.
- De onderzoeksresultaten en rapportage voldoen aan de volgende eisen: ecologisch en juridisch correct, goed onderbouwd, kort en bondig, leesbaar en begrijpbaar.
- Het rapport is volledig en controleerbaar:
- Iedere waarneming van een te onderzoeken soort wordt in het veld genoteerd en is weergegeven in het rapport. De keuze of deze waarneming relevant is wordt pas later gemaakt. Van iedere waarneming is in ieder geval de waarnemer, datum, tijd, soort, aantal, gedrag en locatie (punt, vlak of lijn) weergegeven in het rapport.
- In het rapport is duidelijk te achterhalen hoe de interpretatie van de veldwaarnemingen leidt tot de vastgestelde functies voor soorten (zoals verblijfplaats of foeragegebied).
- Uit het rapport blijkt duidelijk welk effect de voorgenomen werkzaamheden op vastgestelde gebiedsfuncties hebben en welke verbodsbepalingen hierdoor overtreden worden. Hierbij worden alle mogelijke effecten van de werkzaamheden meegenomen, dus ook effecten buiten het werkgebied.
- De conclusie geeft antwoord op de vraag van de opdrachtgever.
- Habitus natuur & landschap verklaart hierbij onafhankelijk te zijn en geen enkel belang te hebben bij de uitkomst van het onderzoek.

2. METHODE

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksmethodiek beschreven en is het onderzoek afgekaderd. Hier is beschreven op welke manier de gewenste informatie is verzameld. Kopgegevens van de uitgevoerde bezoeken zijn te vinden in hoofdstuk 3.

2.1 Vleermuizen

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus, 2017) voor de soorten en functies omschreven in tabel 1.

Tabel 1: mogelijk aanwezige soorten en functies op basis van vooronderzoek

Soort(en)	Functie(s)	Locatie(s) in het projectgebied
Gewone dwergvleermuis	Kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven	Alle gebouwen
Ruige dwergvleermuis	Kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven	Alle gebouwen
Laatvlieger	Zomer-, paar- en winterverblijven	Alle gebouwen
Gewone grootoorvleermuis	Kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven	Alle gebouwen
Meervleermuis	Kraam-, zomer-, paar- en winterverblijven	Alle gebouwen

Gezien de overzichtelijkheid van het projectgebied en de te onderzoeken gebiedsfuncties, zijn de bezoeken deeluitgevoerd door twee vleermuisdeskundigen. Alleen de bezoeken voor paarverblijven zijn met één persoon uitgevoerd, omdat hierbij een groter gebied te onderzoeken is.

Het veldwerk is uitgevoerd met behulp van een Petterson D240X in combinatie met opnameapparaat Ediroll R-05.

Deze batdetector beschikt over opname- en vertragingmogelijkheden. Tijdens de bezoeken zijn alle waarnemingen genoteerd. Geluiden die niet in het veld te determineren waren, zijn opgenomen en later geanalyseerd. De waarnemingen zijn zodanig ingevoerd dat dubbeltellingen zoveel mogelijk zijn voorkomen. Dit wil zeggen dat één baltende vleermuis niet twee keer is ingevoerd. Op deze manier is het totale aantal individuele vleermuizen in het gebied geïnventariseerd.

3. RESULTATEN

Onderstaand is per soort(groep) beschreven welke gebiedsfuncties zijn aangetroffen. Niet genoemde functies zijn uitgesloten. Het betreft een interpretatie van de waarnemingen uit het veld, welke zijn weergegeven in Bijlage 1.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de gegevens in de onderstaande tabel.

Tabel 2: gegevens veldbezoeken

Waarnemer(s)	Datum	Tijd van	Tijd tot	Temperatuur (°C)	Bewolking	Windrichting	Windkracht (Bft)	Neerslag (mm)
Richard Notenboom & Joost den Houdijker	15-5-2018	21:24	23:59	19	1/8	N	2	0
Richard Notenboom & Joost den Houdijker	22-6-2018	02:22	05:22	11	3/8	ZW	2	0
Pieter van Dam	21-8-2018	00:01	02:01	20.0	7/8	NW	2	0
Pieter van Dam	13-9-2018	00:01	02:00	15	1/8	NW	1	0

De data, tijd en weersomstandigheden van de bezoeken zijn conform de optimale waarden volgens het Vleermuisprotocol 2017 voor de onderzochte soorten en functies zoals beschreven in hoofdstuk 2.

Er zijn geen beschermde functies voor vleermuizen vastgesteld in het projectgebied. Er zijn in totaal twee verschillende soorten waargenomen in of rondom het projectgebied: de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Het ging in alle gevallen om één of twee foeragerende of overvliegende dieren. In de meeste gevallen om foeragerende vleermuizen. Er zijn verdeeld over vier bezoeken acht foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Dit kunnen deels ook dubbeltellingen zijn. Verder zijn twee overvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen en één overvliegende ruige dwergvleermuis. Op de meeste momenten waren er geen vleermuizen aanwezig in het projectgebied.

Er zijn geen in- of uitvliegende of zwermende vleermuizen waargenomen bij de gebouwen in het projectgebied. Ook waren er geen baltsende of zwermende vleermuizen aanwezig tijdens de bezoeken voor paarverblijf en zwermplaats.

4. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Onderstaand is de vraag beantwoord of er bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden overtreding van de Wet natuurbescherming plaatsvindt voor de onderzochte soorten en functies. Indien relevant is hierbij toegelicht om welke verbodsbepalingen het gaat. Daarnaast zijn aanbevelingen gedaan voor het vervolgtraject.

4.1 Conclusie

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen is uitgesloten. Als gevolg hiervan kunnen de voorgenomen werkzaamheden worden uitgevoerd zonder overtreding van de Wet natuurbescherming voor deze soorten en functies.

4.2 Aanbevelingen

Ondanks dat overtreding van de Wet natuurbescherming is uitgesloten, worden de volgende vrijblijvende aanbevelingen gedaan:

Hang in nieuwe bebouwing (nest)kasten op voor de gierzwaluw, huismus en vleermuizen of maak de bebouwing anderszins toegankelijk voor deze soorten. Hieronder enkele links naar duurzame geadviseerde producten:

<http://www.vivarapro.nl/NK-GZ-08-Nestkast-Gierzwaluw>

<http://www.vivarapro.nl/NK-MU-06-Nestkast-Mus>

<http://www.vivarapro.nl/VK-WS-02-Vleermuizenkast>

Indien gewenst kunnen wij u hier verder over adviseren.

BRONVERMELDING

Alle bronnen zijn geraadpleegd op 13 augustus 2018.

Literatuur

BU12 (2017). Kennisdocument gewone dwergvleermuis

BU12 (2017). Kennisdocument ruige dwergvleermuis

Netwerk Groene Bureau's (2017). Vleermuisprotocol 2017

Jens Sachteleben and Otto von Helversen (2013). Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat ([hyperlink](#)). *Acta Chiropterologica* 8(2):391-401. 2006.

Geraadpleegde websites

www.vleermuis.net. Pagina: gewone dwergvleermuis

BIJLAGE 1 - Kaart met alle waarnemingen

Legenda

- projectgebied
- Gewone Dwergvleermuis foeragerend
- Gewone Dwergvleermuis foeragerend
- ◆ Gewone Dwergvleermuis overvliegend
- ◆ Ruige Dwergvleermuis overvliegend

Figuur: Alle waarnemingen zijn op de kaart weergegeven. Het betreft de waarnemingen van alle bezoeken. Bij iedere waarneming is het aantal vleermuizen weergegeven.

BIJLAGE 2 - Tabel met alle waarnemingen

Soort	Aantal	Gedrag	Datum	Tijd
Gewone Dwergvleermuis	1	foeragerend	15-5-2018	21:52:00
Gewone Dwergvleermuis	1	foeragerend	15-5-2018	22:01:00
Gewone Dwergvleermuis	2	foeragerend	15-5-2018	22:12:00
Ruige Dwergvleermuis	1	overvliegend	22-6-2018	02:36:00
Gewone Dwergvleermuis	1	foeragerend	22-6-2018	02:46:00
Ruige Dwergvleermuis	1	foeragerend	22-6-2018	03:02:00
Gewone Dwergvleermuis	1	foeragerend	22-6-2018	02:30:00
Gewone Dwergvleermuis	1	foeragerend	21-8-2018	00:36:00
Gewone Dwergvleermuis	1	foeragerend	14-9-2018	01:31:45
Gewone Dwergvleermuis	1	overvliegend	14-9-2018	00:15:56
Gewone Dwergvleermuis	1	overvliegend	14-9-2018	00:37:16

Tabel: Alle waarnemingen zijn in de tabel opgenomen. Het betreft de waarnemingen van alle bezoeken.

Over ons

Quickscan is een onderdeel van Habitus natuur & landschap, een vooruitstrevend onderzoeks- en adviesbureau voor ecologie, natuur en landschap. Kwaliteit en klanttevredenheid staan bij ons hoog in het vaandel. U kunt van ons verwachten dat wij vlotte en klantgerichte service bieden en aantrekkelijke producten opleveren van het hoogste inhoudelijke niveau. Wij geloven in langdurige samenwerking met opdrachtgevers, partners en personeel op een wijze die wederzijds voordeel oplevert.

Kwaliteit

Wij staan voor kwaliteit, dit begint voor ons bij onze ecologen, die specialistische kennis bezitten over de herkenning en ecologie van flora en fauna. Naast inhoudelijke expertise kan kwaliteit in sterke mate geborgd worden door het opstellen en beheren van processen, daarom hebben wij onze bedrijfsstructuur rond processen opgebouwd. Door de aanwezige inhoudelijke kennis en de toepassing van processen aan te vullen met een uitstekende communicatieve vaardigheden, zijn wij er van overtuigd dat elke dienst voldoet aan de strengste kwaliteitseisen.

Klanttevredenheid

De klant staat bij ons centraal en dat zien wij ook terug in de cijfers. Zo wordt onze dienstverlening door klanten gemiddeld met een acht beoordeeld. Regelmatig vragen wij u om een evaluatieformulier in te vullen. Met uw input kunnen we onze dienstverlening in de toekomst verder optimaliseren.

Over ons logo

Libellen zijn prachtige insecten. Het is dan ook geen toeval dat we voor inspiratie voor ons logo geput hebben uit de fraaie en diverse vormen die de orde van libellen rijk is. Omdat de vleugelvorm het onderscheidende kenmerk is tussen libellen en juffers en elke soort unieke vleugelkenmerken heeft, hebben we dit onderdeel als basisvorm voor ons logo gekozen.

